

УДК 341.232.2:343.57

DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-47-1-346-357>

ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО» ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ В ЗАРУБІЖНІЙ НАУКОВІЙ ДОКТРИНІ

Столярський О.В.

FEATURES OF ITS LEGAL NATURE IN FOREIGN SCIENTIFIC DOCTRINE

Stolyarskiy O.V.

У статті досліджуються основні наукові доктринальні підходи зарубіжних вчених щодо дефініції поняття «міжнародне право» в контексті його зародження та розвитку. Аналізуються і порівнюються між собою різні аргументи вчених в цій сфері. Окрім цього виявляються особливості правової природи міжнародного права практично в усіх його виявах. Досліджуються наукові позиції різних правових шкіл в зазначеній проблемі. Виводяться специфічні характеристики основних структурних елементів системи міжнародного права та характеризується їх взаємовплив. Робиться наголос на пріоритетності та домінуванні окремих елементів системи міжнародного права в контексті розкриття його правової природи. Детально розмежовуються спільні та відмінні риси основних проявів природи міжнародного права в науковій доктрині та практиці. Виокремлюються основні тенденції розвитку різних концепцій ефективності та прогресу правової природи міжнародного права на прикладі природничої, позитивістської та еkleктичної школи. Дається самостійний, творчий та науковий аналіз усіх вищезазначених досліджуваних проблемних питань з точки зору як теорії так і практики.

Ключові слова: зародження, розвиток, дефініція, міжнародне право, правова природа, наукова доктрина

Постановка проблеми. Основною проблемою є те, що як поняття так і природу міжнародного права необхідно розглядати окремо в контексті міжнародної спільноти, а не уподібнювати його з внутрішнім правом держав. Головним чином, воно регулює відносини між державами, міжнародними організаціями та фізичними особами з їхнім міжнародним статусом. Згідно з цим, міжнародне право виконує кілька ролей, особливо в галузі прав людини, гуманітарної діяльності, в двосторонній та багатосторонній діяльності між державами, захист категорії

вразливих осіб, встановлення процедур притягнення злочинців до відповідальності, полегшення завданої шкоди та сприяння соціально-економічним і політичним відносинам між міжнародними спільнотами. Суб'єкти міжнародного права юридично і морально зобов'язані дотримуватися міжнародного права. Створення різноманітних норм міжнародного права може бути простим завданням, але його виконання та ефективність не такі прості, як того би бажали. Світова система побудована на гетерогенній системі. Є різноманітні

політичні інтереси, економічна потужність, ідеологічна орієнтація, територіальний розмір, розмір і структура населення, релігійна та соціальна структура.

Стан дослідження. Обрана проблематика загалом, або окрема її частина досліджувалася у праці багатьох зарубіжних вчених. Серед яких слід зазначити таких, як Джеремі Бентем, Ганс Кельзен, Роберт Дженнін, Артур Уоттс, Джон Остін, Філіпп С. Джессуп, Джеймс Брірлі. Проте, у вітчизняній науці міжнародного права саме в такому контексті на науковому рівні таке дослідження здійснюється вперше.

Виклад основного матеріалу. Термін «міжнародне право» було вперше сформульоване Джеремі Бентемом у 1780 році [1]. Внаслідок цього є безліч термінів, які використовуються для визначення терміну «міжнародне право». Серед них: міжнародне право, міжнародне публічне право, універсальне право, глобальне право і право націй або міждержавне право. Між цими назвами немає особливих відмінностей, і їх можна використовувати взаємозамінно. Міжнародне право визначається як «...загальні принципи права, визначені цивілізованими націями [2]». Також його можна розглядати як систему норм, що в кінцевому підсумку приймаються незалежними суверенними державами та зобов'язують їх у взаємовідносинах [3]. Міжнародне право – це «важливий механізм, без якого незалежний світ не міг би функціонувати» [4]. Ганс Кельзен визначив «міжнародне право або право націй як назву системи норм, які – за звичайним визначенням – регулюють поведінку держав у їх взаємовідносинах [5]». Старк також визначає його як «таке право, яке складається з принципів та норм поведінки, які держави повинні дотримуватися у своїх взаємовідносинах [6]». Роберт Дженнінг та сер Артур Уоттс розглядають міжнародне

право як «сукупність норм, які є юридично обов'язковими для взаємовідносин держав [7]». Англійський філософ Джон Остін виступає проти міжнародного права як ефективного права, оскільки у міжнародному праві не може виконувати команду суверенна і воно не може накладатися на всю націю і, отже, не є обов'язковим правом. Для Дж. Остіна, міжнародне право – це лише позитивна мораль, а не право [8]. Оксфордський словник англійської мови визначає: «міжнародне право, право націй, за яким держави розглядаються як окремі члени державних утворень, пов'язані спільною угодою або звичаєм; протилежне до муніципального права, норм, що зобов'язують в місцевих юрисдикціях». Філіпп С. Джессуп запропонував визначення міжнародного права як «право, що застосовується до держав у їх взаємних відносинах та до фізичних осіб у їх відносинах з державами [9]». Аналогічно, Джеймс Брірлі пояснює міжнародне право як, «право націй, або міжнародне право, може бути визначене як сукупність норм та принципів дій, які зобов'язують цивілізовані держави і їх відносинах одна з одною [10]». Американський Інститут Права визначив його так: «Міжнародне право відповідно до переформулювання складається з норм та принципів загального застосування, що стосуються поведінки держав і міжнародних організацій, а також їх взаємовідносин між собою, а також деяких відносин з особами, чи то фізичними чи юридичними [11].

Таким чином, всі визначення міжнародного права визначають його як систему правових норм між суверенними державами та іншими суб'єктами (це можуть бути міжнародні організації чи фізичні особи) з їх взаємовідносинами. Його можна вважати правом, заснованим на вищевказаних визначеннях та функціях, які воно забезпечує.

Щодо природи міжнародного права, то тут виникає в першу чергу питання, про те, чи

можна вважати його справжнім правом? Ця проблема стала предметом багатьох дискусій серед юристів-міжнародників. Деякі з них, вважають його справжнім правом, тоді як інші сумніваються в його законності. Для деяких, міжнародне право – це право, і його необов'язково уподібнювати або повністю порівнювати з муніципальним правом держав. Інші вчені відкидають цей погляд. Які аргументи з цього приводу? Чи це пов'язано з обмеженням здійснення, процедурними недоліками, відсутністю судової системи, відсутністю законодавчої влади чи обмеженням територіальної юрисдикції, чи то з інших причин? Аргументація пройшла теоретичну дискусію та функціональний підхід. Наприклад, міжнародний авіаційний трафік та подорожі по морях – це питання міжнародного права, тоді як питання, такі як національність та порушення правил дорожнього руху, регулюються національним правом. Існують дві школи думок щодо законності права: теорія природного права та позитивістська теорія. Ці теорії намагаються надати правові вимоги для розгляду. Є також вчені, які займають проміжне положення. Зміст, також залежить від прийнятих школою думок та принципів, які вони відстоюють.

Для тих, хто критикує міжнародне право, воно вважається недосконалим правом. Тобто такі вчені стверджують, що його не можна вважати справжнім правом. Критики наголошують на відсутності законодавчої влади, можливості здійснення правопорядку та єдиній судовій системі серед «інших» причин [12]. Можливості здійснення правопорядку самою Радою Безпеки є дуже обмеженими з політичної та юридичної точок зору [13]. Це не право у справжньому розумінні через різні причини. Вони вважають, що міжнародне право є моральними нормами без обов'язкової сили [14] через відсутність примусових дій держав, невтручання у внутрішні справи інших

держав та відсутність судової системи. Ті, хто вважають міжнародне право правом, розглядають практику [15] держав, звичаєве міжнародне право, загальні принципи, міжнародну юридичну практику, міжнародні судові трибунали та міжнародні договірні угоди як приклади.

Така різноманітність може впливати на застосування, тлумачення та виконання норм міжнародного права [16]. Традиційно, або за докриною позитивізму XIX і поч. XX століття, держави вважалися єдиними суб'єктами міжнародного права [17], і держави були єдиною суверенною сутністю, але сьогодні інші суб'єкти, фізичні особи та міжнародні організації [18] можуть бути суб'єктами міжнародного права і мати здатність до володіння правами та обов'язками. Наприклад, воюючі сторони, повстанці і Святий Престол можуть визнаватися суб'єктом міжнародного права. Було розроблено три теорії щодо пояснення погляду, чи є міжнародне право законом чи ні. Це теорія природного права, позитивістська теорія права та середня (еклектична) теорія.

Згідно теорії природного права, термін природне право тут очевидно використовується для тих норм справедливості, які повинні керувати поведінкою людей як моральних та відповідальних істот, що проживають у соціальному стані, незалежно від позитивних людських уставів, і які можна вважати Божим законом, або божественним законом, бо це правила поведінки, які приписані для створених Ним створінням і розкриті світлом розуму або Святим Письмом [19]. Природно – правова точка зору полягає в тому, що існує природне право, яке застосовується до держав, так само як і до індивідів та інших суб'єктів.

Вчені – натуралісти, стверджують, що це закон природи, який регулює відносини між людьми, державами, і валідність штучного

права перевіряється на підставі природного права. Природне право як школа мислення виникло з філософської традиції римського права та римо – католицької церкви. Воно досліджувалося в рамках спадщини стародавніх стоїків та римських правових традицій, але розвивалося під покровом католицької церкви [20]. Вчені – натуралісти стверджують, що міжнародне право – це моральні норми без обов'язкової сили [21]. Хоча, воно не має механізму як у держави, не є сувереном та не є універсальним за своєю природою, воно не залежить від місця і часу. Натуралісти вважають, що міжнародне право ідентифікується з природою і є нормою природного права, і воно є єдиним джерелом права. Римський філософ Цицерон описав природне право як «поширене через всю людську спільноту, незмінне і вічне [22]». Німецький учений Самуель Пуфендорф (1632 – 1694) у своїй праці «Про природне та міжнародне право» (1672) висловив думку, що природне право є джерелом/основою міжнародного права. Проблема цієї теорії полягає в тому, що вона не приймає право, що розвивається за допомогою звичаю або створене державою або індивідом для регулювання відносин між ними. Згідно з натуралістською теорією, природне право є верховним законом і будь – який закон, який йому суперечить, стає недійсним.

Щодо позитивістської теорії права, то відповідно до поглядів її представників, право – це інструмент, створений людиною, наказ суверена, поведінка людської спільноти (звичай) або встановлено на основі конвенційних угод [23]. Держави зобов'язані підпорядковуватися міжнародному праву, і воно по суті утворюється з договірної практики держав, які погодилися врегулювати свої відносини міжнародним правом [24]. Те, що держави роблять або практикують, стає тим, що становить зростання міжнародного права. Наприклад,

право націй або право на суверенітет з'явилося через діяльність людей. Створені людиною закони є чисто людським творінням, тимчасовим, змінюваним, відрізняються залежно від часу та місця, є продуктом людського волевиявлення та ініціативи [25]. Для позитивістів норми міжнародного права впливають із звичаїв та міжнародних договорів, і це є основою міжнародного права [26]. Вони відкидають поняття природного чи верховного права та вбачають у праві продукт влади, який означає наказ суверена, за яким слідуватиме санкція. Джон Остін був батьком та основоположником позитивістської теорії права. Для нього, «Кожен позитивний закон, або кожен закон просто і строго так визначений, встановлюється суверенною особою або суверенним органом влади, що перебувають у стані підпорядкування його владі [27]». Джон Остін визначав закон, як наказ державного суб'єкта господарювання, який повинен виконуватися санкціями, і він не вірив у міжнародне право, оскільки на відміну у внутрішньому праві немає такого суб'єкта, який би накладав санкції на нього. Таким чином, для нього міжнародне право не є законом. На сьогодні, немає міжнародної правової системи з вищою законодавчою владою, командуванням. суверенна і з подальшою санкцією. Відтак, у позитивістській теорії міжнародного права відсутні вимоги, які були запропоновані Джоном Остіном.

Змішана (еклектична) теорія є проміжним варіантом між природним та позитивістським правом. Це можна вважати плюралістичним поглядом. Еклектична теорія приймає позитивні погляди з обох теорій.

Міжнародне право не має послідовної та ефективної централізованої установи для створення міжнародних норм. Ті, хто висловлюють протилежний аргументацію, вважають, що міжнародне право не є

ідеальною системою. Вони стверджують, що його суттєва та процедурна застосовність покладена на його суб'єктів. Навіть існує контраргумент, який виступає проти того, що міжнародне право насправді не є законом у суворому розумінні. Їхня протилежна аргументація полягає у відсутності централізованого законодавчого органу, відсутності правила командування, його горизонтального характеру, відсутності верховної влади, механізмів здійснення, відсутності санкційної сили та відсутності універсальної застосовності. Відсутність формальних правових установ, внутрішнього характеру норм, автоматичного функціонування судових елементів є ще однією причиною того, чому міжнародне право не вдається бути ефективним правом. У відсутності такої ролі міжнародне право не може бути вважане справжнім правом.

У міжнародній правовій системі не існує централізованого законодавчого органу або парламенту, який визнавався б «усіма народами». Важливим, є вища суверенна правова влада зі спільною волею держав, які пов'язують свої взаємовідносини. Міждержавні угоди або договори, що уклалися між державами, не можна кваліфікувати процес законотворення в міжнародному праві. Державам варто створити вищий орган, який був би авторитетним, що буде впроваджувати міжнародне право. Відсутність конституційної процедури законотворення в міжнародних відносинах ставить законність міжнародного права під сумнів. Договір, що укладається між державами відповідно до міжнародного права, зобов'язує лише договірні сторони та конкретну тему, що згадуються в їх угоді. Проте, є надія оскільки міжнародні організації, міжнародні неурядові організації, Організація Об'єднаних Націй та Комісія міжнародного права відіграють велику роль у розвитку міжнародного права.

Проте не ефективно через політичні та соціальні причини. Право на законотворення має розвиватися цими установами, і всі держави мають поважати та дотримуватися такої взаємної угоди. Наприклад, Комісія міжнародного права була створена Організацією Об'єднаних Націй (ООН) для розвитку міжнародного права та його кодифікації [28].

Міжнародне право не сприймається як всесвітньо статусна, одна об'єднана система права. Міжнародне право – це сукупність правил, які зазвичай застосовуються до держав, але не пов'язують їх. Наприклад, якщо більшість держав підписали договір і одностайно його прийняли, це не означатиме, що набуває обов'язкової сили для всіх держав, недержавних організацій та індивідів. Є критики, що стверджують, що міжнародне право порушує державний суверенітет та національну автономію [29].

Держави відіграють ключову роль у створенні, розвитку та здійсненні міжнародного права. Експерти з міжнародного права, такі як Вестлейк [30], Шварценберг [31] та Джеймс Брірлі [32], погоджуються з тим, що міжнародне право застосовується тільки до суверенних держав. Немає стандартизованої процедури щодо його застосування. Раніше, держави були лиш суб'єктами міжнародного права, а фізичні та юридичні особи не вважалися суб'єктами міжнародного права. Це визначає права та процедури між суверенними державами, а не між фізичними особами [33]. Держави були останніми законодавцями та здійснювали його на міжнародному рівні [34]. На даний момент це змінилося, оскільки міжнародне право застосовується до фізичних осіб, міжнародних організацій та інших суб'єктів з міжнародними діями. Проте, такі установи як Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй, яка була створена для захисту міжнародного миру та безпеки по всьому

світу, а не для застосування міжнародного права. Її роль більше полягає в збереженні або відновленні миру, ніж у здійсненні закону.

Відсутність ефективної централізованої судової системи, брак процедури покарання, нестача судових процесів та сили санкцій у міжнародному праві робить систему неповноцінною. У внутрішньому праві держави використовують монопольну силу, постійну армію та державну бюрократію [35], тоді як у міжнародній системі відсутнє автоматичне застосування такої системи. Немає силових структур, регулярного поліцейського формування, ефективної судової системи та механізмів здійснення норм на іжнародному рівні. Міжнародний Суд ООН існує на засадах консенсусу та має обмежену юрисдикцію. Компетенція Міжнародного кримінального суду також обмежується лише проблемами серйозних міжнародних злочинів. Рішення Міжнародного кримінального суду мають обов'язкову силу для сторін спору та у конкретному випадку [36]. Він не має прецедентного впливу на відміну від національних судів. Також існують певні спеціальні трибунали типу *ad hoc*, такі як Міжнародний кримінальний трибунал Югославії та Міжнародний трибунал щодо Руанди. Жоден з них не отримав універсального визнання як світовий суд, що визнається всім державами. У внутрішньому праві держав зазвичай є мандат від національної юрисдикції, а судові застосування базуються на судовій системі. У міжнародній правовій системі важко забезпечити подібний порядок. Всі існуючі міжнародні суди не є обов'язковими для всіх держав, крім підписаних держав, і вони не мають повної юрисдикції щодо спорів, що виникають на основі міжнародного права. Судові рішення, прийняте Міжнародним кримінальним судом, юридично зобов'язує сторони конфлікту [36]. Наприклад, у

внутрішньому праві, якщо хтось вкрав якусь річ у іншої особи, його/її можуть затримати та судити. Потім судовий процес триває до винесення остаточного рішення. У такому випадку, ми можемо сказати, що закон ефективно застосовується, але у випадку міжнародного права немає ефективної судової системи, яка б могла притягнути порушника до відповідальності. Таким чином, його ефективність слабша, ніж у внутрішній судовій системі. І, тому, міжнародне право позбавлене авторитету щодо міжнародної судової влади. Тому критики вважають, що міжнародне право не є повноцінним законом. Міжнародне право є горизонтальною системою, у якій навіть, попри наявність окремих універсальних норм, не має таких, які б прийняли всі нації. Воно не складається з єдиної системи права в цілому. Воно не дотримується механізму законодавства, механізму здійснення права виконавчого органу і тлумачення права судового органу. У зв'язку з відсутністю детальних субстантивних та процедурних правил, механізмів здійснення та правозастосування, міжнародне право не є ідеальною системою права. Існування міжнародних судових установ, Ради Безпеки та інших механізмів врегулювання спорів не є універсальними, міцними та добре розвинутими. Норми, моральні акти або правові чи судові рішення існують рідко, вони можуть навіть змінюватися і регулярно оновлюватися. Більшість міжнародних норм є законами за волею, що означає, що це залежить від держав, прийняти, не прийняти або дотримуватися міжнародного права [37]. Відтак, держави уповноважені дотримуватися або порушувати міжнародне право, окрім випадків, коли існує беззаперечний обов'язковий статус звичаєвого міжнародного права. Міжнародне право буде ефективним та отримає статут ідеального, якщо держави приймуть, будуть розвивати його та

застосовуватимуть його як зобов'язальний правовий інструмент. Зазвичай, це відбувається через підписання договору або як укладення конвенційної угоди між світовими спільнотами. Однак цього буде недостатньо само по собі, і вони повинні зобов'язуватися здійснювати їх та дотримуватися своєї судової системи. Наприклад, у національному праві – Конституція, Кримінальний кодекс, адміністративні норми та судова система є обов'язковими та застосовуються до всіх громадян та іноземців в межах території. Застосування є автоматичним і не потребує спеціальних умов [38]. Тому дотримання та прийняття національного права є обов'язковим. Таким чином, дотримання міжнародного права є необхідним.

Інша точка зору підтримує ідею того, що міжнародне право розглядається як закон зі співвідношенням з національним правом. Для них відсутність міжнародного законодавства, судової системи, правил керування та роль покори не зупиняє статус міжнародного права як закону. Існування оптимізму. де міжнародне право може стати «ідеальною системою права» та можливо вирішуватиме важливі глобальні питання. Прихильники цього аргументу вважають, що світова спільнота намагається збільшити свій вплив у соціальних, політичних та економічних відносинах, міжнародному фінансуванні та координації з прав людини. Є можливість, що держава може створити міцну правову систему на основі міжнародного права. Система міжнародного права доступна міжнародним спільнотам держави. Таким чином, держави можуть встановлювати міжнародні правила та контролювати свою діяльність у глобальних відносинах. Наприклад, вона може забезпечити мир та порядок, уникнути використання сили, захищати права людини, сприяти дружнім відносинам, забезпечувати співпрацю,

керувати відносинами між державами, піднімати загальний дух держав та намагатися побудувати глобальний правовий порядок. У сучасному світі є різноманітні обставини, які свідчать про роль міжнародного права поза територіальною юрисдикцією держав. Міжнародне право надає права та обов'язки всім суб'єктам міжнародного права, міжнародним організаціям, які щоденно використовуються в національних та міжнародних судах, в закордонних установах та іншим органам уряду держави. Держава вірить, що існування міжнародного права може забезпечити процес здійснення контролю та балансу, рішучу міжнародну судову систему та добре розвинуті процедури створення та реалізації права. Тоді будуть сприяти та обслуговувати основні функції міжнародного права. Нижче наведені можливі потенціали міжнародного права. Ці функції міжнародного права підтверджують правову спроможність міжнародного права. Це: загальний інтерес націй, існуюча юридична практика держав, психологічна перешкода між державами, суб'єкти міжнародного права, автоматичне застосування певних принципів міжнародного права та розробка інструментів для захисту прав людини, що дають можливість індивідам отримувати автоматичну роль у системі міжнародного права.

Держав світу пов'язані між собою через соціоекономічні, культурні, політичні, юридичні та глобалізаційні процеси. Держави мають щось спільне (це може бути юридичний стандарт, моральні цінності або ідеологія, економічні ресурси, технології і т. д.), приймаючи правила міжнародного права принаймні морально і технічно. Щоб сприяти таким відносинам, держави мають укладати договори або інші спеціальні угоди. Це стає частиною міжнародного права. Організацію Об'єднаних Націй вважають центром

«гармонізації дій націй у досягненні ... спільних цілей [39]». Міжнародне право не може бути легко застосоване без підтримки, співпраці та бажання спільнот держав працювати разом. Існує ситуація, коли винна держава стає відповідальною за свої злочинні дії по відношенню до постраждалої держави або спільноти держав світу. Міжнародні норми, що створюються державами, відображають їхні спільні інтереси та регулюються справедливо. Вони також служать суспільним потребам як на місцевому, так і на міжнародному рівнях, як це вважається необхідним. Тому міжнародне право є універсальним за своєю природою і поширюється на всю людську расу без будь-якої дискримінації. Існування інструментів прав людини, гуманітарного права та міжнародного кримінального права, космічного права, торговельного права та інших міжнародних прав показує необхідність міжнародного права в загальному інтересі держав. Тому всі держави зобов'язані діяти спільно або окремо для захисту прав людини [40] та дотримання правил міжнародного права. Існування спільного державного інтересу автоматично підтверджує існування міжнародного права.

Існують звичаї, традиції, моральні принципи, юридичні правила та дії держав серед світових спільнот у їхніх щоденних соціоекономічних та політичних відносинах. Ці юридичні практики є частиною міжнародного права та існують як джерела міжнародного права. Такі правила можуть існувати у письмових угодах або неформально через практику держав. Держави повинні визнавати ці міжнародні правила як зобов'язуючі норми та приймати їх як правила міжнародного права. Особливо обов'язковий принцип міжнародного права, відомий як норми неможливості, повинен поважатися усіма державами. Міжнародне право є розвиваючою галуззю права; воно

може змінюватися, прогресувати та розвиватися з часом. Самі норми неможливості можуть змінюватися на нові норми неможливості. У відсутність поліцейських сил або міліції для збереження порядку, коли порушуються міжнародні закони, існує все ще «вигнання», яке «полягає в відмові непокірним від переваг соціальної співпраці та членства [41]». Це психологічний бар'єр проти порушення міжнародного права. Держави не повинні порушувати міжнародні норми, але завжди існує страх порушення міжнародного права. Страх може бути спрямований на відповідь, самопомогу та примусову силу взаємних, політичних або економічних санкцій. Порушення міжнародних правових зобов'язань змушує неправомірну державу діяти проти іншої держави, суб'єкта або у певних обставинах проти всієї світової спільноти. Також може бути втрата зовнішньої допомоги, обмеження торгівлі, втрата довіри та накладення війни на порушника. Існування таких міжнародних правових норм є справжнім відображенням міжнародного права.

Міжнародне право є зростаючою та взаємопов'язаною частиною внутрішньої правової системи. Воно не виключно вимушене, навіть якщо міжнародні та національні закони не повністю гармонізуються між собою. Це означає, що внутрішні та міжнародні норми можуть працювати разом до певної міри. Існують конституційно обумовлені зв'язки [42], глобальні загальнодоступності, пов'язані з гуманітарними питаннями, зв'язок, заснований на правах людини та інші. Таким чином, існує можливість, що правила міжнародного права, як формально, так і неформально, існують як на національному, так і на міжнародному рівнях. У таких випадках, якщо виникає судове питання в міжнародній системі, тоді судовий процес переходить до міжнародних судових

трибуналів, суду правосуддя або будь-якого іншого спеціального ад-хок трибуналу, створеного для цієї конкретної мети. Якщо юридичне питання виникає на рівні держави або з територіальною юрисдикцією, застосовуються внутрішні закони. Національні органи та внутрішні суди можуть здійснювати їх за наявності судової влади або на підставі посилань з міжнародних трибуналів. Існує також дозвільна та заборонна роль закону, посилання з національних конституцій, національні інтереси в конкретних випадках, загальна загальнодоступність та питання прав людини, що змушує держави співпрацювати як на національному, так і на міжнародному рівні. Недотримання міжнародного права може призвести до дипломатичного розірвання відносин, репресалій, протестів, економічного бойкоту, санкцій та військового втручання в домашні справи. Держави зазвичай можуть укладати правові угоди, які регулюють їхні взаємовідносини. Хартія Організації Об'єднаних Націй рекомендує членам не оголошувати війну іншим суверенним державам. Держави також можуть приймати закони, щоб регулювати свою поведінку щодо громадян як на місцевому, так і на міжнародному рівнях. Справи, пов'язані з приватним міжнародним правом, договором, екстрадицією, імунітетом та національністю, зазвичай вирішуються спільно на основі взаємної згоди держав, конституції, спеціальної угоди або на підставі національної юрисдикційної влади. Наприклад, якщо травма була заподіяна особі, захищеною дипломатичними відносинами, це розглядається як травма, що заподіяна державі, якої вона є громадянином [43]. Внутрішні суди можуть застосовувати міжнародне право в деяких випадках, де договірне право рекомендує, а загальне звичайне міжнародне право дозволяє. Міжнародне право може застосовуватися

формально через договори та неформально на основі загальних принципів та звичаєвого міжнародного права [44]. Відсутність законодавства та механізму виконання не позбавляє його статусу справжнього закону. Держави повинні виконувати свої міжнародні зобов'язання на підставі доброї віри та міжнародних правових процедур. Держави також мають можливість обирати, чи приймати, чи не приймати певні моделі. Національний суд може застосовувати міжнародне право, коли правила міжнародного права вважаються частиною закону країни. Наприклад, пірат, терорист та работорговець можуть бути заарештовані будь-яким судом будь-якої держави, незалежно від її національності та місцезнаходження. Це чітко демонструє, що міжнародне право функціонує як на національному, так і на міжнародному рівнях, і держави застосовують його щоденно. Отже, існування міжнародного права між державами є реальним.

Держави, міжнародні організації та індивіди є існуючими суб'єктами міжнародного права. Суб'єкти міжнародного права – це особи з юридичною особистістю та основні учасники прав та обов'язків у системі міжнародного права. В принципі всі держави мають рівні права, наприклад, щодо подачі позову в Міжнародний Суд ООН. Ці особи мають юридичну особистість для збереження міжнародних прав і можуть подавати міжнародні позови до міжнародних судів та трибуналів [45]. Сьогодні існує можливість забезпечення справедливості, рівності, рівного представництва таких осіб [46]. Наприклад, Генеральна Асамблея ООН включає в себе всі держави з рівним представництвом, і тільки держава може бути членом Організації Об'єднаних Націй. Генеральна Асамблея ООН може бути названа «світовим законодавчим органом», оскільки вона представляє майже всі

міжнародні держави. Таким чином, є потенціал для того, щоб держави могли створити міцні інституції, де вони можуть побудувати міцну міжнародну правову систему. Також існують багато випадків, коли приватна особа може бути причетною до міжнародного права. Наприклад, право особи виступати перед міжнародними судами та квазі-судами для захисту своїх прав за міжнародним правом, пряме застосування правил міжнародного права до приватних осіб. Також існує можливість того, що приватна особа може нести відповідальність за порушення міжнародного права, незалежно від волі місцевої держави або її національного законодавства. Відповідальність приватних осіб розвинута краще в галузі прав людини або у сфері кримінального права. Наприклад, це було вирішено у справі з чиновниками залізничної компанії Dazing [47] та справі Лагранда [48], де індивіди мають права за міжнародним правом. Міжнародне право є єдиним механізмом, який об'єднує та дозволяє цим сутностям працювати разом на міжнародному рівні. Це також підтверджує їх існування. Таким чином, для регулювання відносин між цими сутностями міжнародне право має велике значення.

Справедливість є фундаментальним правом людини, яке повинно забезпечуватися як на місцевому, так і на місцевому рівні. На місцевому рівні, Конституція, закони та судова система є гарантими справедливості. Справедливість не повинна опускатися і на міжнародному рівні, і мають існувати міжнародні норми, міжнародні суди та судові трибунали, які виконують судову функцію. Існує думка Вільяма Е. Глендтона: «Правосуддя, що відкладається, є правосуддям, що є відмовлене» [51], якщо національне право відмовляє у вчиненні правосуддя, то вирішення проблеми може здійснюватися через звернення до міжнародного суду. Але це відбувається, коли

це стосується міжнародного права. У таких випадках вичерпність національних засобів захисту дозволяє державам вирішувати свої внутрішні проблеми на підставі міжнародних процедур. Обсяг трішки відрізняється, за міжнародним кримінальним правом як частиною міжнародного права, переслідуються лише фізичні особи, а не держави. Також існує можливість видати (екстрадицію) особі однієї держави в іншій для судового розгляду і винесення покарання. В даний час екстрадиція передбачає передачу обвинувачених осіб до міжнародного кримінального трибуналу. Основна мета екстрадиції полягає в забезпеченні кримінальної справедливості та мінімізації можливості уникнення кари злочинцями, відсутності свідків чи доказів і притягнення їх до відповідальності (не допускати наказу непокараним) через організовані процедури транскордонного співробітництва. У міжнародному кримінальному праві є дві основні причини покарання – це відшкодування та стримувальні засоби [52].

Висновки. Таким чином, здійснивши дослідження основних підходів зарубіжних вчених щодо зародження та розвитку дефініції міжнародного права та визначення особливостей його природи, можна зроти висновки, про відсутність єдиного підходу щодо всього вищезазначеного. Встановлено, що роль фізичних осіб у глобальній сфері відображає необхідність міжнародного права. Наприклад, міжнародні контрактні та інвестиційні закони створюються фізичними особами, розвиток міжнародного правопорядку (кримінальне право), поява гуманітарних принципів та норм, перевага міжнародного права над внутрішнім правом (особливо у сферах прав людини) та регулювання прав та обов'язків осіб за міжнародним правом (наприклад, імунітет чи піратство). Ці галузі права відображають

існування міжнародного права у відношенні до фізичних осіб.

Отож, питання «Чи є міжнародне право правом чи ні?» – є некоректним. Не зрозуміло, з якої точки зору задається це питання. Краще було б сформулювати його так: «Чи може міжнародне право бути ефективною системою права чи ні?» Статус міжнародного права як права має визнаватися, і єдине питання, що потребує вирішення, – це яку ефективну систему права держави мають побудувати. Створення сильної та ефективною системи права є можливим. Це залежить від того, чи зможуть держави домовитися про створення більшої сильної міжнародної правової системи на основі взаєморозуміння.

Література:

1. Hall, The Law of Nations, 6th Ed., P. 1; Malanczuk, Peter. Akehurst's modern introduction to international law. Routledge, 2002., P. 1
2. Article 1 and Article 38 (1) of united Nations Charter, 1945
3. Frederick Edwin Smith Birkenhead. International Law, 4th Ed., (Michigan University, 1911) P. 1
4. Dixon, Martin. Textbook on international law. Oxford University Press, 2913, P. 3
5. Kelsen, Hans. Principles of International Law . The Lawbook Exchange, Ltd., 2003, P. 3
6. Starke's International Law, 11th Ed., (1994), P. 2
7. Sir Robert Jennings and Sir Arthur Watts (Eds.), Oppenheim's International Law, I, 9th Ed., London: Longman, 1996, p. 4
8. The Province of Jurisprudence Determined (London, 1954)
9. Philip C. Jessup. A Modern Law of Nations, 6th Ed., edited by H. Waldock (1963) P. 1
10. J. L. Brierly, The Law of Nations, 6th Ed., edited by H. Waldock (1963) P. 1
11. American Law Institute, restatement of the Law, Third, The Foreign Relations Law of the United States (1988) Para. 102, 222.
12. International law is considered to be Imperfect law due to sovereignty issue, complexity (heterogeneity) of legal system, ideological differences, unbalanced world power, diversity of socio-economic and political attitudes and difficulty in law enforcement capacity.
13. Malanczuk, Peter, and Michael B. Akehurst. Akehurst's Modern Introduction to International Law. London: Routledge, 1997 P. 58 – 60, 254 – 72
14. Diversion of Water from Meuse (Neth. v. Belg.), 1937 P.C.I.J. (ser. A/B) No. 70 (June 28) [or (1937) PCIJ Ser. A/B, X/0, 70, p.7]
15. ICJ Reports (1969), p. 3 at P. 46 – 5
16. E. McWhinney, United Nations Law Making: Cultural and Ideological Relativism and International Law MAKing for an Era of Transition, 1984;
17. Cassese, International Law in a Diveded World, 1986
18. Malanczuk, Peter. Akehurst's modern introduction to International law. Routledge, 2002., P. 1.
19. P.B. Rathod, International Law: Theory and Practice (Commonwealth Publishers, New Delhi, 2008) P. 2
20. The Vienna Convention on the Law of Treaties between States and International Organizations or Between International Organizations, March 21, 1986
21. Wheaton, Henry. Elements of international law. Sampson Low Son & C., 1863, P. 2-3
22. Malcolm D. Evans. International Law. 4th Ed., (Oxford University Press, 2014) P. 6
23. Diversion of Water from Meuse (Neth. v. Belg.), 1937 P.C.I.J. (ser. A/B) No. 70 (June 28) [or (1937) PCIJ Ser. A/B, X/0, 70, p. 7] Cicero, Republic, P. 68 – 69
24. P.B. Rathod, International Law: Theory and Practice (Commonwealth Publishers, New Delhi, 2008) P. 6
25. Oppenheim, 'International Law', Vol. I, 8th Ed., p. 56
26. Francisco Suarez. Treatise on Laws and God the Lawgiver, (published in 1612).
27. United Nations General Assembly Resolution, 50/44
28. John Austin, Lectures on Jurisprudence or the Philosophy of Positive Law, 5th Ed., 1885, London: John Murray at P. 34
29. Article 13 (1) (a) of United Nations Charter, 1945

30. Al. Bolintineanu and D. Popescu, "New trends in public international law in a changing world", No. 1 (1994), P.29 and 30;

31. Westlake, international law, 1894, Cambridge: Cambridge University Press Cited on Oppenheim, 'International Law', Vol. I, Ninth Edition (1992), p. 7

32. J.L. Brierly, The Law of Nations, 6th Ed., edited by H. Waldock (1963) P. 1

33. Oppenheim, 'International Law', Vol. I, Ninth Edition (1992), p. 5

34. Dordrecht, Practice & Methods of International Law (1984) P. 2

35. H. Spruyt, The Sovereign State and Its Competitors, 1995

36. Article 59 of United Nations Charter, 1945

37. Article 34(1) of United Nations Charter, 1945

38. International Law, Vol. I, 9th Ed., (1992), p. 9

39. Article 1 (4) of United Nations Charter, 1945

40. Article 55 – 56 of United Nations Charter, 1945

41. Hathaway, Oona, and Scott J. Shapiro. "Outcasting: enforcement in domestic and international law." Yale Lj, 121 (2011): P. 252

42. Article 13 (2) of Federal Democratic Republic of Ethiopia Constitution, 1995; article II, SEC 3 of 1935 Philippine constitution

43. The Nottebohm Case (Lichtenstein v. Guatemala), 1955 ICJ 4

44. Article 38 (1) (a-c) of International Court of Justice, 1946

45. Reparations for Injuries Suffered in the Service of the United Nations, ICJ Reports, 1949, p. 179;

46. F. L. Oppenheim, International Law (London: Longmans Green & Co., 1905, Para. 290, P. 344

47. Advisory Opinion on the Jurisdiction of the Courts of Danzig (1928) PCIJ Series B No. 15, P. 17–18;

48. Sir Robert Jennings and Sir Arthur Watts (eds.), Oppenheim's International Law, I, 9th Ed., London: Longman, 1996, P. 847

49. LaGrand case (Germany v. USA), 27 June 2001

50. Cited on, Burstyn, Naomi & Sourdin, Tania. (2014). Justice Delayed is Justice Denied.

Victoria University Law and Justice Journal. 4. 10.15209/vulj.v4i1.61.

51. Mark A. Drumbl. Atrocity, Punishment, and International Law. 1st Ed., (Cambridge University Press, 2007) P. 60 & 150;

52. Ralph Hingham, Conceptualizing Access to Justice and Victims' Rights in International Sentencing, 13(1) Social & Legal Studies 27, 36 (2004).

Stolyarskiy O.V. Features of its legal nature in foreign scientific doctrine. – Article.

The article examines the main scientific doctrinal approaches of foreign scientists regarding the definition of the concept of "international law" in the context of its origin and development. Various arguments of scientists in this field are analyzed and compared. In addition, the peculiarities of the legal nature of international law are revealed in almost all its manifestations. The scientific positions of various legal schools in the specified problem are studied. The specific characteristics of the main structural elements of the international law system are derived and their mutual influence is characterized. Emphasis is placed on the priority and dominance of certain elements of the international law system in the context of revealing its legal nature. Common and distinctive features of the main manifestations of the nature of international law in scientific doctrine and practice are delineated in detail. The main trends in the development of various concepts of the effectiveness and progress of the legal nature of international law are highlighted on the example of naturalistic, positivist and eclectic schools. An independent, creative and scientific analysis of all the above researched problematic issues is given from the point of view of both theory and practice.

Key words: origin, development, definition, international law, legal nature, scientific doctrine.

Авторська довідка:

Столярський Олег Васильович – к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права Львівського національного університету ім. І. Франка (вул. Університетська 1, м. Львів, Україна) ORCID ID:0009-0007-5874-3869

Стаття надійшла до редакції 30 квітня 2024р.